
[2023-77-RE](#)

Causa 2023-77-RE

(Navarro Morales c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 498-2023. Recurs d'empara

Aute del 19 de desembre del 2023

BOPA núm. 2, del 3 de gener del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 17 de novembre del 2023, per la representació processal del Sr. Pablo Sebastian Navarro Morales, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 28 d'abril del 2023, dictada pel Tribunal de Corts, i, contra la sentència del 30 d'octubre del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions impugnades, que s'adoptin les mesures per restaurar els drets fonamentals vulnerats, d'acord amb allò que preveu l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, i que es retrotreguin les

actuacions al moment anterior a la celebració de la vista oral davant el Tribunal de Corts;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. Arran d'un incident mentre estaven passejant els seus gossos respectius que va derivar en què el Sr. Pablo Sebastian Navarro Morales donés una empenta a l'altra persona, el 28 d'abril del 2023, el Tribunal de Corts el va condemnar, mitjançant sentència, com a autor d'un delictes menor de lesions doloses que requerien d'assistència mèdica per a la seva curació, no concorrent circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, a la pena d'1 mes d'arrest nocturn condicional amb un termini de suspensió de la condemna de 2 anys i al pagament d'una multa de 600,00 €, així com al pagament de les despeses processals causades.

En concepte de responsabilitat civil, va ser condemnat a indemnitzar la CASS en la quantitat de 142,12 € i al perjudicat en 761,25 €.

1.2. La representació processal del Sr. Pablo Sebastian Navarro Morales va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta resolució, i, el 30 d'octubre del 2023, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que acordava desestimar aquest recurs i confirmar la resolució de la primera instància.

1.3. El 17 de novembre del 2023, la representació processal del Sr. Pablo Sebastian Navarro Morales va formular un recurs d'empara contra les dues resolucions que s'acaben de ressenyar del Tribunal de Corts i de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a la defensa, a la presumpció d'innocència i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- De manera substancial, el recurrent discrepa dels fets que han estat considerats provats pels tribunals ordinaris.
- Al·lega que un dels testimonis no va comparèixer a la vista oral i que, per tant, el seu testimoniatge no es va sotmetre al principi de contradicció. No obstant això, la sentència de la primera instància va atorgar valor de prova documental a aquest testimoniatge. Aquesta part va protestar considerant que s'havia vulnerat el seu dret a la defensa, ja que no havia pogut interrogar el testimoni sobre les seves declaracions, però el Tribunal de Corts va considerar els dos testimoniatsges coincidents com a prova de càrrec en contra seva.
- Afegeix que l'altre testimoni, que sí va comparèixer a la vista oral, va declarar davant el Servei de Policia l'endemà mateix dels fets que el perjudicat no havia topat amb cap vehicle, ni que havia caigut a terra, sinó que simplement havia sigut apartat, per tant, les lesions reclamades no havien pogut ser causades per la seva persona.
- Aquesta prova testifical coincidiria amb la seva versió mantinguda al llarg del procediment.
- Segons el parer del recurrent, la valoració errònia de les versions contradictòries dels testimonis i del perjudicat vulnera la seva presumpció d'innocència i no sobre un fet perifèric, sinó en el fet central de l'empenta i en la seva dinàmica. Per tant, conclou que sense prova de càrrec suficient s'ha vulnerat la seva presumpció d'innocència.

- Seguidament, al·lega que també s'ha vulnerat el seu dret a la defensa per tal com un dels testimonis no va assistir a la vista oral i no va poder rebatre les seves declaracions. En aquest sentit cita la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, i més concretament, el fet que la possibilitat de contradicció no és una regla absoluta, sinó que pot ser ponderada i modulada amb altres interessos en funció de les circumstàncies del cas concret. Cal, doncs, l'existència de tres paràmetres que s'han de complir de forma cumulativa per tal de poder utilitzar declaracions de testimonis que no han estat presents a la vista oral: un motiu justificat i seriós de la seva manca de compareixença; que aquesta prova sigui única o decisiva per a la condemna de l'acusat; i, que hi hagi elements de compensació suficients, és a dir, garanties processals suficients per contrarestar les dificultats causades a la defensa com a resultat de l'admissió de la prova i assegurar l'equitat del procediment.

- Segons el parer del recurrent, en aquest cas, cap d'aquests paràmetres ha estat respectat.

- Així mateix, considera que les resolucions impugnades dels tribunals ordinaris han vulnerat el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, ja que, com s'ha dit anteriorment, no es va tenir en compte la declaració del testimoni que va afirmar que no havia vist al perjudicat caure a terra, ni topa amb cap vehicle, ni tampoc es van valorar els seus arguments esgrimits en apel·lació contra la resolució de la primera instància respecte de la manca de compareixença de l'altre testimoni, així com de les seves conseqüències.

- El recurrent recorda que l'article 10 de la Constitució garanteix la presumpció d'innocència, la qual vincula tots els poders públics i implica l'activació del principi in dubio pro reo, i exigeix, per tant, que qualsevol declaració de culpabilitat estigui fonamentada en una activitat probatòria de càrrec suficient, valorada de manera raonable i practicada amb totes les garanties processals.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions impugnades, que s'adoptin les mesures per restaurar els drets fonamentals vulnerats, d'acord amb allò que preveu l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, i que es retrotreguin les actuacions al moment anterior a la celebració de la vista oral davant el Tribunal de Corts.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal exposa que els fets declarats provats davant el Tribunal de Corts son constitutius d'un delictes menor de lesions doloses que van requerir d'assistència mèdica per a la seva curació, ja que el recurrent va agredir al perjudicat donant-li una forta empenta que el va fer anar a topar contra un vehicle que estava estacionat a proximitat.

- Les lesions causades també estan acreditades en l'informe del Servei de Medicina Legal i Forense (folis 60 a 63 de les actuacions).

- La Sala Penal considera que tot i que el recurrent nega els fets, en les actuacions existeixen proves suficients per descartar la presumpció d'innocència que reivindica.

- Destaca que la versió del perjudicat s'ha mantingut constant i ha estat avalada per dos testimonis sense cap relació entre ells.

- Pel que fa a la circumstància que un dels testimonis no comparegués a la vista oral, la Sala Penal manifesta que les seves declaracions efectuades davant el Servei de Policia poden constituir un indici a la llum de l'altra testimoni, la qual sí que va ser present aquell dia i sí que va ser sotmesa al principi de contradicció.

- Sobre les contradiccions respecte del contingut del testimoniatge d'aquesta persona, la Sala Penal considera que no es poden qualificar de contradiccions i que no poden posar en dubte la sinceritat de la seva declaració, ni la realitat de l'agressió, ja que aquesta persona no té cap interès en mentir, ni en acusar al recurrent, ja que no coneix cap de les parts de cap manera.

- La Sala Penal posa en relleu sobretot l'existència de constatacions objectives: el perjudicat va acudir a urgències immediatament després dels fets explicant allò que li havia passat; les ferides consten igualment en l'informe del Servei de Medicina Legal i Forense; i, aquestes son compatibles amb l'exposició efectuada pel perjudicat.

- La Sala Penal conclou que la pena pronunciada pel Tribunal de Corts és proporcionada als fets enjudiciats i, per aquests motius, decideix desestimar el recurs d'apel·lació presentat pel recurrent.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Una vegada interposat un recurs d'empara la primera decisió que cal prendre té per objecte la seva admissió o inadmissió a tràmit. S'ha d'examinar si el recurs compleix els requisits formals exigits per la llei. Així succeeix en aquest cas ja que l'escrit expressa -en el seu apartat primer sota el títol "Admissibilitat"- tots els elements que l'article 36 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional fixa per a la substanciació de tots els processos constitucionals i que l'article 88 de la mateixa Llei reitera per al recurs d'empara. El recurs s'ha interposat dins del termini fixat pel mateix article de la Llei esmentada. Les resolucions impugnades són recurribles segons disposa l'article 86 de la mateixa Llei. I, la part demandant està legitimada en haver ostentat la condició de part en el procés penal davant la jurisdicció ordinària.

3.2. No és suficient, però, per a l'admissió a tràmit, que concorrin els anteriors requisits de procedibilitat. L'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional estableix que "*També escau la inadmissibilitat de la demanda (...) per falta manifesta de contingut constitucional de la infracció denunciada*". La Llei ho disposa així perquè tant del text de la Constitució, com del de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional resulta molt clar que aquest Tribunal no és una tercera instància que pugui efectuar un novum iudicium, ni una integral revisio priorum instantiarum. Tampoc és un tribunal de cassació que pugui trencar i deixar sense efecte una resolució que infringeixi, inapliqui o vulneri qualsevol llei ordinària. I no és igualment un tribunal suprem -funció que correspon al Tribunal Superior de Justícia- que "*constitueix la més alta instància de l'organització judicial del Principat*" (article 58 de la Llei qualificada de la Justícia) i que és la cúpula del sistema d'impugnacions ordinàries i el màxim responsable de la unitat d'interpretació de la jurisprudència a més d'exercir totes les altres competències que li atribueix la llei. La doctrina jurisprudencial sobre la matèria d'aquest Tribunal Constitucional és tan nombrosa que no és necessari explicitar-la.

3.3. A l'apartat tercer -"*Motius del recurs d'empara*"- la demanda al·lega substancialment la vulneració de tres drets fonamentals: a) el dret a la presumpció d'innocència; b) el dret a la defensa; i, c) el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret. Ho fa bàsicament en funció de tres elements fàctics que discorren transversalment com a motius del recurs i que són: i) les versions contradictòries entre les dues persones que van participar en els fets objecte del litigi penal; ii) la declaració d'un dels testimonis presencials dels fets; i, iii) la manca de compareixença en el judici oral d'un altre dels testimonis visuals. El simple enunciat dels elements que acabem d'exposar ja presenta seriosos dubtes sobre el seu contingut constitucional, ja que es projecten directament sobre l'admissió i la valoració de la prova que, en principi, corresponen als tribunals de la jurisdicció ordinària. El fet que les parts efectuïn relats contradictoris és habitual en supòsits -baralla amb resultat de lesions- com aquell que ens ocupa. I correspon a la jurisdicció ordinària dilucidar si la versió que determina la condemna, apreciada segons les regles de la sana crítica i tenint sempre present la presumpció d'innocència, pot considerar-se provada. La valoració que es fa de la declaració d'un dels testimonis presencials, en absolut resulta il·lògica o incoherent. Manifesta de manera rotunda que la seva declaració exacta va ser aquella que va efectuar davant el Servei de Policia (24 de juliol del 2020) i que va ratificar davant la Batllia el 21 de juliol de 2021. I no pot

estranyar que en el judici oral, celebrat a la primavera del 2023, la testimoni manifestés que no recordava els detalls dels fets (si la topada va ser, o no, amb un vehicle i la situació d'aquest) que, d'alguna manera resulten accessoris al fet essencial i objectiu de les lesions, sense que en cap moment s'hagi valorat en contra del condemnat el fet que el lesionat tingués -segons sembla- la condició de policia. Finalment, tampoc constitueix motiu de greuge constitucional que un altre dels testimonis no comparegués a l'acte del plenari i que el Tribunal de Corts fes el mèrit que va considerar oportú de la seva declaració en el sumari.

3.4. Assentades les anteriors premisses, cal analitzar els motius concrets del recurs d'empara. Pel que fa al dret a la presumpció d'innocència i al dret a la defensa, el recurrent al·lega -en l'apartat relatiu al dret a la defensa- les sentències d'aquest Tribunal del 7 de setembre del 2007 (causa 2007-12-RE) i del 3 de febrer del 2014 (causa 2013-38-RE). En efecte, les dues resolucions estimen, al menys parcialment, sengles recursos d'empara sobre la base de la presumpció d'innocència. Consideren, d'acord amb una doctrina jurisprudencial de l'ordre constitucional, plenament consolidada, que és en la fase del judici oral i a través de les corresponents proves de càrrec, que la presumpció d'innocència ha de quedar desvirtuada per tal que pugui decidir-se una condemna penal. Admet, però, unes excepcions en relació amb determinats actes sumarians previs que poden ser considerats "*proves sumarians anticipades o preconstituïdes*". Les circumstàncies de fet, bastant similars en els dos supòsits son, però, ben diferents. En aquells casos es tractava de la declaració d'un coïnculpat, alliberat del deure de dir la veritat, que es projectava sobre l'essència de l'activitat delictiva i que no va poder ser objecte de "*contradicció*" per part dels altres encausats. I també en l'afer Al-Khavara i Tahery c/ Regne Unit, resolt per la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans del 15 de desembre del 2011, la dissimilitud és notable, ja que es tractava del valor probatori d'una carta de la presumpta víctima que només va poder ser llegida durant el judici, perquè amb anterioritat s'havia llevat la vida, segons sembla per motius aliens al litigi, en el qual ostentava la condició de part perjudicada. Per totes aquestes raons ni la suposada vulneració del dret a la defensa, ni la del dret a la presumpció d'innocència, poden ser considerades amb suficient contingut constitucional.

3.5. Només resta per analitzar si el recurrent ha vist vulnerat el seu dret fonamental a obtenir una decisió fonamentada en Dret per part de les resolucions recorregudes, en què d'alguna manera es concentren i cristal·litzen les suposades vulneracions denunciades. Aquest Tribunal, en l'aute del 12 d'octubre del 2020 (causa 2020-65-RE) reproduint en part l'aute del 9 de juny del 2020 (causa 2020-30-RE), ja va manifestar que "*Fonamentar en Dret una decisió vol dir estrictament que l'activitat intel·lectual de l'òrgan que l'adopta ha dut a terme una aplicació de la legalitat que pot ser considerada com a basada en criteris jurídics, perquè no porta a conclusions arbitràries, absurdes, irraonables o il·lògiques, ans al contrari, respon a criteris de lògica formal i de lògica jurídica*". I més endavant, també assevera que "*no es tracta d'exigir als òrgans judicials una argumentació extensa, exhaustiva o detallada que respongui a totes i a cadascuna de les al·legacions de les parts, ni d'impedir la fonamentació suficient tot i que resulti concisa i breu. I aquesta suficiència es relaciona amb el fet que la decisió no produeixi indefensió a la part a qui afecti*". I és que la resposta congruent de les decisions judicials ha de tenir per objecte les pretensions de les parts i no els motius concrets en què les raonen. En el supòsit fàctic d'aquesta causa, el resultant de fets provats, contingut substancialment en l'apartat primer de la sentència del Tribunal de Corts detalla el resultat de l'apreciació i de la valoració de la prova: substancialment, l'inici de la discussió -propiciada perquè l'aquí recurrent duia dos gossos deslligats i un d'ells va saltar sobre el gos del lesionat- i el resultat

final lesiu adverat pel Servei de Medicina Legal i Forense on va ser atès. Els dos tribunals ordinaris consideren que ha resultat provat l'impacte del lesionat amb un vehicle estacionat, però encara que no hagués estat així, aquest "*detall*" (com el qualifica el considerant segon de la sentència del Tribunal de Corts i el considerant II de la sentència de la Sala Penal) no invalidaria el relat que es considera provat, ja que el fet de l'empenta i el resultat de les lesions continuarien totalment acreditats. En definitiva, en aquest com en altres supòsits, resulta d'aplicació el principi clàssic segons el qual *res ipsa loquitur*.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2023-77-RE interposat per la representació processal del Sr. Pablo Sebastian Navarro Morales contra la sentència del 28 d'abril del 2023, dictada pel Tribunal de Corts, i, contra la sentència del 30 d'octubre del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
2. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, a la presidenta del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.
3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 19 de desembre del 2023.

Jean-Yves Cullet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat Magistrat